

Víra a pravda / Pravda a víra

Platón nechá v dialogu Gorgias oba rozmlouvající, Gorgiu i Sókrata, aby se sjednotili na tom, že víra může být pravdivá i nepravdivá, kdežto vědění nemůže být nepravdivé, nýbrž jenom pravdivé (I, 454c-e). Tady především musíme vidět chybu v tom, že vědění (EPISTÉMÉ) je sice ex definitione deklarováno jako pravdivé (neboť kdyby nebylo pravdivá, nemohli bychom o něm mluvit jako o „vědění“), ale přitom zcela stranou zůstává, jak můžeme pravdivé vědění rozpoznat od pseudo-vědění, které je nepravdivé. To je v tomto argumentování ponecháno bez upřesnění a bez třeba jen náznaku řešení. Naproti tomu u víry (PISTIS) se samozřejmě předpokládá, že může být pravdivá i nepravdivá, ačkoliv bychom stejným právem, jako jsme to udělali v případě vědění, za skutečnou, „pravou“ či víru mohli také považovat jen víru pravdivou, zatímco „víru“ nepravdivou, bychom mohli ex definitione vyloučit jako pseudo-víru. Bylo by třeba se ještě poohlédnout po jiných autorech, např. již presokraticích, anebo po nefilosofických textech, abychom se mohli ujistit, že nejde jen o pojetí Platónovo (resp. údajně Sókratovo a Gorgiovo), nýbrž o pochopení běžné a rozšířené. Nicméně stojí za srovnání pojetí některých SZ textů, kde tzv. „víra“ znamená jistotu na rozdíl od vědění, které je vždy nejisté a navíc – zejména v perspektivě zaměřené do budoucnosti – méně důležité než ona „jistota víry“. Bylo-li Abramovi započteno za spravedlnost (tj. uznáno jako správné, pravé), že šel nevěda kam, pak tu víra (ono „uvěření Hospodinu“) nestojí proti vědění, nýbrž spíše nad ním jako to, co vědění přesahuje (a možná dokonce předbíhá). Zdá se, že pro obecný jazykový úzus se ukázalo pojetí „řecké“ (zde tedy doložené z Platónova Gorgii) jako mocnější a směrodatnější než pojetí „hebrejské“, které přežívalo jen útržkovitě a skrytě, omezeno jen na některé souvislosti (především narativní).

(Písek, 050212-1.)